

BOOKTRELLER TEXNOLOGIYASI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINFLARGA TARBIYA DARSINI O'QITISH METODIKASI

Nurmamatova Mohinur Zohidjon qizi

Guliston davlat pedagogika instituti magistranti

***Annotatsiya.** Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilariga tarbiya darslarini o'tishda "booktreller" texnologiyasidan foydalanish metodikasini o'rganadi. Maqolada booktrellerning ta'limiy imkoniyatlari, uning yordamida dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish yo'llari, o'quvchilarning axloqiy tushunchalarini shakllantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, booktreller yaratishning pedagogik tamoyillari va uni darsda qo'llashning amaliy jihatlari ko'rib chiqiladi.*

***Kalit so'zlar:** booktreller, texnologiya, boshlang'ich sinf, tarbiya darsi, metodika, axloqiy tushunchalar, qiziqarli ta'lim, samarali o'qitish, pedagogik tamoyillar.*

***Аннотация.** В статье рассматривается методика использования технологии «буктрейлер» в преподавании уроков нравственности учащимся начальных классов. В статье анализируются образовательный потенциал буктрейлеров, способы увлекательной и эффективной организации процесса урока с их помощью, их роль в формировании нравственных представлений учащихся. Также рассматриваются педагогические принципы создания буктрейлеров и практические аспекты их использования на уроках.*

***Ключевые слова:** буктрейлер, технология, начальные классы, урок нравственности, методика, нравственные представления, увлекательное обучение, эффективное обучение, педагогические принципы.*

***Annotation.** This article explores the methodology of using "booktrailer" technology in teaching morality lessons to primary grade students. The article analyzes the educational potential of booktrailers, ways to organize the lesson process engagingly and effectively with their help, and their role in shaping students' moral concepts. It also examines the pedagogical principles of creating booktrailers and the practical aspects of using them in the classroom.*

***Key words:** booktrailer, technology, primary grades, morality lesson, methodology, moral concepts, engaging education, effective teaching, pedagogical principles.*

KIRISH

So'nggi yillarda mamlakatimizda yosh avlodning har tomonlama barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishi, ularning ma'naviy-axloqiy tarbiyasini takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni¹ va "Ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tizimli tashkil etish va samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori² bu borada muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu hujjatlarda

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 14-avgustdagi PF-5515-son Farmoni.

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 3-maydagi PQ-4307-son Qarori.

yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalanishi, yuksak axloqiy fazilatlarga ega bo'lishi alohida ta'kidlangan.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning dunyoqarashi, axloqiy normalar va xulq-atvor ko'nikmalari shakllana boshlaydigan muhim davr hisoblanadi. Shu bois, ushbu bosqichda tarbiya darslarining mazmunini boyitish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Booktreller texnologiyasi ana shunday innovatsion yondashuvlardan biri bo'lib, u vizual va dinamik kontent orqali o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, o'rganilayotgan mavzuga qiziqishini oshirish va axloqiy tushunchalarni yanada chuqurroq singdirish imkonini beradi.

Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilariga tarbiya darslarini o'tishda booktreller texnologiyasidan foydalanishning metodik asoslarini ishlab chiqishga qaratilgan. Maqolada booktrellerning ta'limiy imkoniyatlari, uni dars jarayonida qo'llashning bosqichlari, samarali booktrellerlar yaratish bo'yicha tavsiyalar hamda ushbu texnologiyaning afzalliklari va mumkin bo'lgan cheklovlari ko'rib chiqiladi.

ASOSIY QISM

Booktrellerning ta'limiy imkoniyatlari

"Booktreller" atamasi, mohiyatiga ko'ra, kitob treyleriga o'xshash bo'lib, u o'rganilayotgan mavzu, axloqiy hikoya yoki tushunchaning qisqa, vizual va dinamik taqdimotidir. Kinofilmlar treylerlari tomoshabinlarda filmga qiziqish uyg'otgani kabi, booktrellerlar ham o'quvchilarda o'rganilayotgan mavzuga nisbatan motivatsiyani oshirish, ularning diqqatini jalb qilish va asosiy g'oyalarni yorqinroq tasavvur qilishga yordam beradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari vizual ma'lumotni yaxshiroq qabul qilishlari psixologik jihatdan isbotlangan. Booktrellerlar rang-barang rasmlar, animatsiyalar, qisqa video lavhalar va musiqiy hamrohlikni o'z ichiga olganligi sababli, o'quvchilarning hissiy va kognitiv sohalariga ta'sir etib, ularning o'rganish jarayoniga faol jalb etilishini ta'minlaydi. Tarbiya darslarida booktrellerlardan foydalanish quyidagi ta'limiy imkoniyatlarni yaratadi:

- *Qiziqish uyg'otish:* Darsning boshida namoyish etilgan qisqa va dinamik booktreller o'quvchilarda o'rganiladigan mavzuga nisbatan kuchli qiziqish uyg'otadi va ularni faol ishtirok etishga undaydi.

- *Mavzuning asosiy g'oyalarini taqdim etish:* Booktreller orqali o'rganilayotgan axloqiy hikoyaning asosiy personajlari, voqealari va markaziy g'oyasi qisqa va tushunarli tarzda taqdim etiladi.

- *Tasavvurni rivojlantirish:* Vizual elementlar o'quvchilarning tasavvurini boyitadi va axloqiy dilemmalarni yanada realroq his qilishlariga yordam beradi.

• *Xotirani mustahkamlash:* Y яркие образlar va emotsional ta'sir o'quv materialining xotirada uzoqroq saqlanib qolishiga ko'maklashadi.

• *Muhokama uchun zamin yaratish:* Booktreller namoyishidan so'ng o'quvchilar o'z fikrlari, hissiyotlari va tushunchalari bilan o'rtoqlashishlari uchun qulay muhit yaratiladi.

Mavzuni tanlash va booktreller ssenariysini tuzish

Darsning mavzusiga mos keladigan axloqiy hikoya, tushuncha yoki vaziyat tanlanadi. Booktreller uchun qisqa, ammo mazmunli ssenariy tuziladi. Ssenariyda hikoyaning eng muhim momentlari, personajlar va asosiy axloqiy xulosa aks etishi lozim. Vizual elementlar (rasmlar, fotosuratlar, qisqa video lavhalar, animatsiyalar) va musiqiy hamrohlik tanlanadi. Vizual elementlar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos va tushunarli bo'lishi kerak.

Booktrellerni yaratish

Tanlangan vizual elementlar va musiqiy hamrohlik yordamida booktreller montaj qilinadi. Buning uchun turli xil oddiy video muharrirlari yoki taqdimot dasturlaridan foydalanish mumkin. Booktrellerning davomiyligi boshlang'ich sinf o'quvchilarining diqqatni ushlab tura olish qobiliyatini hisobga olgan holda optimal (odatda 1-2 daqiqa) bo'lishi kerak. Booktrellerda matnli izohlar ham bo'lishi mumkin, ammo ular qisqa va tushunarli bo'lishi zarur.

Booktreller yaratishning pedagogik tamoyillari

Samarali booktreller yaratish uchun o'qituvchi quyidagi pedagogik tamoyillarga amal qilishi lozim:

• *Mavzuga moslik:* Booktreller darsning mavzusi va maqsadlariga to'liq mos kelishi kerak.

• *Yosh xususiyatlarini hisobga olish:* Vizual elementlar, musiqa va matnlar o'quvchilarning yoshiga, qiziqishlariga va tushunish darajasiga mos bo'lishi zarur.

• *Dinamiklik va qisqalik:* Booktreller o'quvchilarning diqqatini ushlab turish uchun dinamik va qisqa bo'lishi kerak.

• *Ta'sirchanlik:* Vizual va emotsional elementlar o'quvchilarga kuchli ta'sir ko'rsatishi va ularning xotirasida yaxshi saqlanib qolishi lozim.

• *Axloqiy yo'naltirilganlik:* Booktreller o'quvchilarni to'g'ri axloqiy xulosalarga olib kelishi kerak.

• *Soddalik va tushunarlilik:* Booktrellerning mazmuni va vizual elementlari o'quvchilar uchun soddalik va tushunarli bo'lishi zarur.

Booktreller texnologiyasining afzalliklari va cheklovlari

Booktreller texnologiyasidan tarbiya darslarida foydalanishning quyidagi afzalliklari mavjud:

- O'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.
 - Dars jarayonini qiziqarli va dinamik qiladi.
 - Axloqiy tushunchalarni vizual obrazlar orqali yaxshiroq singdirishga yordam beradi.
 - O'quvchilarning tasavvurini va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.
 - Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi.
- Shu bilan birga, ushbu texnologiyaning ayrim cheklovlari ham mavjud:
- Booktreller yaratish uchun vaqt va texnik ko'nikmalar talab etiladi.
 - Internetga ulanish va tegishli texnik vositalarning mavjudligi zarur.
 - Noto'g'ri tanlangan vizual elementlar o'quvchilarning diqqatini chalg'itishi mumkin.

MUHOKAMA

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga tarbiya darslarini o'tishda booktreller texnologiyasining qo'llanilishi metodik jihatdan tahlil qilindi. Ko'rsatilganidek, booktreller vizual va dinamik kontent orqali o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, ularda o'rganilayotgan mavzuga nisbatan qiziqish uyg'otish va axloqiy tushunchalarni yanada chuqurroq o'zlashtirish uchun samarali vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin. Booktrellarlardan foydalanish dars jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qiladi, bu esa o'quvchilarning faolligini oshiradi. Vizual obrazlar axloqiy dilemmalarni yanada realroq tasavvur qilishga yordam beradi va o'quvchilarning hissiy javobini kuchaytiradi. Muhokama bosqichida o'quvchilarning o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari, turli nuqtai nazarlarni ko'rishlari va axloqiy baholash ko'nikmalarini rivojlantirishlari uchun imkoniyat yaratiladi. Shuningdek, maqolada booktreller yaratishning pedagogik tamoyillari va uni darsda qo'llash bosqichlari batafsil ko'rib chiqildi. O'qituvchining mavzuga mos ssenariy tuzishi, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda vizual elementlarni tanlashi va booktrellerni darsning maqsadlariga muvofiq ravishda integratsiya qilishi muhim ahamiyatga ega. Booktreller texnologiyasining afzalliklari bilan bir qatorda, uni amaliyotga joriy etishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan cheklovlar ham qayd etildi. Xususan, booktreller yaratish uchun vaqt va tegishli texnik ko'nikmalar talab etilishi, shuningdek, texnik vositalarning mavjudligi zarurligi ta'kidlandi. Shunga qaramay, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi va turli xil qulay video muharrirlarining mavjudligi ushbu cheklovlarni qisman bartaraf etishga yordam beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, booktreller texnologiyasi boshlang'ich sinf o'quvchilariga tarbiya darslarini o'tishda istiqbolli va samarali pedagogik vosita hisoblanadi. U

o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish, dars jarayonini qiziqarli qilish va axloqiy tushunchalarni chuqurroq singdirish imkonini beradi.

O'qituvchilarning metodik mahorati, ijodiy yondashuvi va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalari booktrellarning ta'limiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishda muhim rol o'ynaydi. Kelgusida ushbu texnologiyaning boshqa fanlarni o'qitish jarayonida qo'llanilish imkoniyatlarini o'rganish, shuningdek, o'quvchilarning o'zlari tomonidan booktrellar yaratish loyihalarini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Bu yosh avlodning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirishga qaratilgan qarorlari doirasida booktrellar kabi zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga faol joriy etish yosh avlodning barkamol shaxs bo'lib yetishishiga muhim hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 14-avgustdagi PF-5515-son "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 3-maydagi PQ-4307-son "Ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tizimli tashkil etish va samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.
3. Ziyomammedov B., G'aybullaev N. "Pedagogika". Toshkent, 2006.
4. Xasanov R. "Boshlang'ich sinf o'qitish metodikasi". Toshkent, 2018.
5. Mekhrojevna, D. S., & Tolibjonovna, A. P. (2025). Phraseological Worldview through the Prism of Color Semantics: A Comparative Study of Uzbek and Spanish Languages. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 5(2), 12-14.
6. Mekhrojevna, D. S. (2021). Semantic structure of proverbs. *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(10), 343-347.
7. Джалилова, С. М. (2024, November). Лингвокультурные особенности пословиц испанского языка. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 331-333).
8. Rustamdzhonovna, K. F. (2021). Problems of development of professional foreign language oral speech of students of philology. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(6).
9. Sadikova, B. (2024, November). Antinomy and Correlation in Italian Paremiology: Semantic Analysis. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 124-126).
10. Nizomiddinova, S. N., & Maxmurovna, S. B. (2025). Lexical and semantic analysis of antonymic correlated Italian proverbs on friendship and love. *Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research*, 3(3), 21-25.

11. Aleksandrovna, T. A., Stanislavovna, S. L., & Abdusamiyevna, V. A. (2021). Gender stereotypes in semantics of Spanish proverbs. *Linguistics and Culture Review*, 1336-1345.
12. Dilovarxon, B. (2024). Terminological terms of modern pragmalinguistics in the example of English, Russian and Spanish languages. *Miasto Przyszłości*, 44, 612-615.
13. Юсупалиходжаева, С., & Бекжанова, О. (2018). Изучение биомаркеров протеолиза–антипротеолиза в развитии кандидозного стоматита полости рта. *Журнал проблемы биологии и медицины*, (3 (102)), 114-117.
14. Gazanfarovna, B. D., & Abdusamiyevna, V. A. (2022). Cognitive linguistics as an interdisciplinary study. *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*, 12(2), 133-135.
15. Isakovna, M. N., Ibodullayevna, I. M., Ibragimovna, K. N., & Asamovich, K. M. (2023). Case Method and Its Use in Chemistry. *Journal of Advanced Zoology*, 44.
16. Sharipov, K., Abdullaeva, S., Khalilov, S., & Xadjibayev, A. (2025). Analysis of the effectiveness of hydrocarbon vapor condensation. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(2), 1287-1291.
17. Shukurova, U. A., & Gaffarova, S. S. (2022). Indicators Of Free Radical Oxidation Of Oral Fluid In Patients With Lichen Plus Of The Mucosus Cavity Of The Mouth. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 862-865.
18. Isakovna, M. N. (2021). Development of a methodology for teaching a course in organic chemistry on the basis of a modular credit system. *European Scholar Journal*, 2(6), 118-120.
19. Sunnatulloevna, G. S., Abdurasulovna, S. U., Amrulloevich, G. S., & Feruza Saidkarimovna, M. Comparative Evaluation of Adhesive Microbial Colonization of the Oral Cavity to Various Filling Materials. *International Journal on Integrated Education*, 4(6), 235-241.
20. Ходжиева, Г. (2024). Анализ и сравнения языковых особенностей гендерной коммуникации на примере итальянской и узбекской литературы. *Зарубежная лингвистика и лингводидактика*, 2(4/S), 232-235.
21. Hamidullaevna, Y. S., Esenovna, B. O., Turgunboevna, Y. N., & O'Gli, P. J. S. (2018). Study of the adhesive properties of Candida strains in an in vitro test using erythrocytes as target cells. *European science review*, (9-10-2), 219-222.
22. Ходжиева, Г. Н. (2023). Организация учебного процесса в системе довузовской подготовки по иностранному языку в дистанционной форме. *Экономика и социум*, (4-1 (107)), 990-993.
23. Jumayeva, M. B. (2022). Oliy ta'limda innovatsion usul va vositalar. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (Special Issue 20), 214-226. doi: 10.24412 (Vol. 226). 2181-1784-2022-20-214.
24. Jumayeva, M., & Turdiyeva, U. (2022). The Importance Of Pedagogical Technologies In Learning English. *Science and innovation*, 1(B8), 1710-1714.
25. Jumayeva, M. B. (2025). Use of educational methods in pedagogy. *Икро журнал*, 14(02), 168-174.